# Sidemålsopplæring med maskin – som middag frå Fjordland

Karl Øyvind Jordell, prof emeritus, Univ i Oslo

I eit tilsvar til meg, med for mange finter om mindre vesentlege forhold til at eg kan gå inn på dei, hevdar professor Vangsnes (KK 24.10.) at bodskapen min er «… at språk no kan overlatast til maskiner». Dette er ein svært snodig tanke, som tyder på at det har gått for fort på tastaturet hans. Eg har ikkje skrive om språk generelt, og heller ikkje meint eller skrive at all språkopplæring no kan overlatast til maskiner, men har avgrensa meg til å hevda at opplæring i skriftleg sidemål kan kuttast, fordi maskiner kan omsetja frå hovudmålet på ein tilfredsstillande måte.

Eg konkretiserte ved at innlegget mitt var omsett frå bokmål til nynorsk av eit program. Vangsnes kommenter ikkje dette. I staden oppfører han ein litt kuriøs motivasjon for nynorsk (ispedd krøkkete terminologi frå Vygotskij, som her blir utelaten): «For mange vil det å læra nynorsk seia å […] erfara at Noreg er meir enn det sentrale austlandsområdet …». Men ein treng ikkje skriftleg sidemål for å erfara dette. Grunnlaget kan leggjast i geografi-faget – eg har til gode å sjå eit noregskart som berre omfattar Austlandet. Så kan ein skøyta på med nokon dialekt-kart, og nynorsk litteratur.

Men aldri så gale at det ikkje er godt for noko: Vangsnes' snodige misforståing, at eg skulle ha uttalt meg om språk generelt, gir eit utgangspunkt for å røra ved ei større utfordring: Me må rekna med at svært mange, forhåpentleg med unntak av skjønnlitterære forfattarar, i framtida vil nytta seg av KI og omsetjingsprogram, kva anten dei skriv sidemål, hovudmål, eller eit framandspråk. I skulen og i høgare utdanning kan ein ikkje for all framtid leika katt og mus med elevane/studentane for å avsløra KI-bruka deira; ein må finna ut korleis ein skal førebu dei for dette, og la undervisninga handla om det. Eg synest altså svaret er nokså innlysande når det gjeld sidemål. Men eg har dessverre verken innsikt eller oversikt til å seia noko særleg om korleis ein skal leggja opp opplæringa i skriftleg hovudmål eller framandspråk i denne heilt nye situasjonen – sjølv om eg har ei kjensle av at opplæring i skriftleg framandspråk kan tonast ned: Svært mange vil ikkje kladda på framandspråket, men be eit program om å omsetja frå hovudmålet sitt – slik dei også vil gjera om dei må skriva sidemål.

Dette vil nokon mislika, slik kokkar vil mislika Fjordland og meina at ein skal laga alle middagar frå botnen av.

På tilsvarande måte vil Vangsnes at bokmålselevar ved styrkt sidemålsopplæring skal få nyta godt av det han kallar «nynorskeffekten på læring», ved at dei får «litt meir intens intellektuell trening» (KK 17.10). Eg meiner at slik trening får dei nok av i andre fag, og at det nokon dagar er heilt greitt med ein middag som blir ferdig på fire minutt … .